

**Euroopan unionin
neuvosto**

**Bryssel, 26. kesäkuuta 2023
(OR. en)**

11057/23

**COAFR 220
CFSP/PESC 924
CSDP/PSDC 514
DEVGEN 129
COHAFA 73
COHOM 148**

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Asia:	Neuvoston päätelmät Somaliasta

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 3961. istunnossaan 26. kesäkuuta 2023 hyväksymät päätelmät Somaliasta.

Somalia**Neuvoston päätelmät**

1. Euroopan unioni (EU) ja sen jäsenvaltiot ovat tyytyväisiä Somaliassa saavutettuun merkittävään edistykseen sen jälkeen kun presidentti Hassan Sheikh Mohamud aloitti tehtävässään toukokuussa 2022. EU antaa tunnustusta Somalian liittohallitukselle sen pyrkimyksistä rakentaa vakaa ja rauhanomainen Somalia, jotta varmistetaan turvallisuussiirtymän toteuttaminen YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmissa 2628 ja 2670 annettujen toimeksiantojen mukaisesti, sekä sen kunnianhimoisesta uudistusohjelmasta, mukaan lukien sitoutuminen kokonaisvaltaiseen sovintoon ja makrotaloudellisiin uudistuksiin. Lisäksi EU antaa tunnustusta Somalian liittohallituksen sitoutumiselle Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan ja sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestykseen.
2. EU arvostaa suuresti pitkäaikaista kumppanuuttaan Somalian kanssa ja Somalian liittohallituksen kanssa käymäänsä vahvistettua poliittista vuoropuhelua, jonka johdosta on hyväksytty EU:n ja Somalian yhteinen operatiivinen etenemissuunnitelma (EU-Somalia Joint Operational Roadmap – A Renewed Focused Engagement), jäljempänä ’etenemissuunnitelma’. Etenemissuunnitelmalla pyritään syventämään EU:n ja Somalian välisen strategisen yhteistyön tehokkuutta ja vaikuttavuutta keskittymällä määritettyihin välitavoitteisiin, jotka liittyvät Somalian liittohallituksen osallistavaa politiikkaa ja demokratisointia, ihmisoikeuksia, turvallisuutta ja vakauttamista sekä sosioekonomista kasvua koskevan uudistusohjelman ensisijaisiin aloihin. Somalian ja EU:n välinen kumppanuus ja yhteistyö perustuvat yhteisiin arvoihin ja periaatteisiin, keskinäiseen vastuuvastuuteen ja etuun, avoimuuteen ja vastuullisuuteen sekä Somalian vahvaan omavastuullisuuteen ja sitoumusten toteutukseen, jotka ovat olennaisen tärkeitä siksi, että ne vahvistavat uudistusten edistymistä ja myös ohjaavat EU:n tukea. EU odottaa mielenkiinnolla etenemissuunnitelman yhteistä toteuttamista.

3. EU on Somalian tärkein pitkäaikainen kumppani, joka on vuodesta 2009 alkaen antanut merkittävän määrän rahoitusta, yli 4,3 miljardia euroa¹, mukaan lukien Afrikan rauhanrahaston ja Euroopan rauhanrahaston kautta Afrikan unionille (AU) ja hiljattain Somalian kansalliselle armeijalle myönnetty 2,5 miljardia euroa. Tämä tuki on perustunut ja perustuu edelleen EU:n yhdenmennyyn lähestymistapaan pyrittäessä tukemaan rauhaa, vakautta ja kehitystä sekä vastaamaan humanitaarisiin tarpeisiin. EU kannustaa Somaliasta edistämään etenemissuunnitelman painopistealueiden täytäntöönpanoa ja sitoutuu tukemaan edelleen näitä pyrkimyksiä.
4. EU panee tyytyväisenä merkkeille Somalian sitoutumisen valtiorakenteiden kehittämiseen, sovintoon ja demokraattisiin vaaleihin liittyviin poliittisiin uudistuksiin kaikilla tasoilla. Se antaa tunnustusta edistykselle, jota Somalian liittohallitus on yhdessä sen liittovaltion jäsenvaltioiden kanssa saanut aikaan kansallisessa neuvoo-antavassa neuvostossa. EU panee merkkeille tähänastisen edistyksen mutta korostaa, että perustuslaki on viimeisteltävä kodifioimalla kansallisessa neuvoo-antavassa neuvostossa aikaansaadut sopimukset, jotka koskevat muun muassa demokratisoitumista ja tasapuolisen edustuksen periaatetta, perustuslakituomioistuimen perustamista ja riippumattoman kansallisen ihmisoikeuskomission perustamista. EU antaa tunnustusta presidentti Hassan Sheikh Mohamudin aktiiviselle sitoutumiselle yhteydenpitoon Somalian liittovaltion jäsenvaltioiden presidenttien kanssa ja kannustaa jatkamaan Somalian liittohallituksen ja sen liittovaltion jäsenvaltioiden välistä vuoropuhelua sekä liittovaltioiden jäsenvaltioita osallistumaan rakentavasti valtiorakenteiden kehittämisprosessiin. EU korostaa myös osallistavien ja avointen rauhanrakennus- ja kehitysprosessien merkitystä paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla. Se on tyytyväinen Somalian liittohallituksen sitoumukseen varmistaa naisten, nuorten, vähemmistöheimojen ja muihin syrjäytyneisiin ryhmiin kuuluvien henkilöiden täysimääräinen, tasapuolinen ja merkityksellinen osallistuminen.

¹ Tämä luku ei sisällä jäsenvaltioiden kahdenvälisiä sitoumuksia.

5. Poliittisen, turvallisuuteen liittyvän ja sosioekonomisen edistyksen myötä EU korostaa, että Somalian on tärkeää edelleen edistää hyvää hallintotapaa, oikeusvaltioperiaatetta, korruption ja rankaisemattomuuden torjuntaa, sukupuolten tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksia ja niiden suojelua, mukaan lukien sananvapauden kaltaiset poliittiset vapaudet. Nämä kaikki ovat osallistavan kehityksen ja kestävän rauhan keskeisiä kulmakiviä. Tältä osin EU panee tyytyväisenä merkille Somalian liittohallituksen antamat sitoumukset velvoitteidensa noudattamisesta ja kannustaa edistämään asiaa koskevaa lainsäädäntöä, kuten naisten sukuelinten silpomista ja seksuaalirikoksia koskevia lakiesityksiä kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaisesti. EU on valmis tukemaan edistymistä näissä asioissa.
6. EU toistaa sitoutuneensa tukemaan Somalian liittohallitusta ja Somalian kansaa al-Shabaabin torjunnassa. Se arvostaa Somalian miesten ja naisten valtavia uhrauksia sekä AMISOM- ja ATMIS-operaatioiden ja joukkoja lähettävien maiden palveluja ja uhrauksia AU:n johtamien al-Shabaabin vastaisten operaatioiden aikana. EU panee merkille, että vastatoimet ovat kolmitahoisia (sotilaallisia, taloudellisia ja ideologisia) ja kannustaa toteuttamaan niitä. EU kehottaa AU:ta ja ATMIS-operaatiota sekä Somaliaa vahvistamaan yhteistyötään Somalian turvallisuussiirtymän tukemiseksi muun muassa käynnissä olevien Somalian johtamien al-Shabaabin vastaisten operaatioiden osalta. EU on tässä suhteessa tyytyväinen etulinjan valtioiden rooliin ja joukkoja lähettäviltä mailta saatavaan tukeen. EU muistuttaa, että kaikkien toimijoiden on sotilasoperaatioiden toteuttamisessa noudatettava kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja ennalta varautumisen ja siviili- ja sotilaskohteiden erottelun peruseriaatteita siviiliväestön suojelun varmistamiseksi sekä helpotettava turvallista ja esteetöntä pääsyä apua tarvitsevien luo riippumatta siitä, missä nämä ovat.

7. EU korostaa vapautettujen alueiden vakauttamisen merkitystä ja on tyytyväinen siihen, että Somalian liittohallitus on kehittänyt kansallisen vakauttamisstrategian koko hallinnon kattavan lähestymistavan mukaisesti. Kestävän rauhan ja vakauden tukemiseksi äskettäin vapautetuilla alueilla on keskeistä puuttua epävakauden perimmäisiin syihin, yhdistää rauhanrakentamis- ja sovintotoimet sekä tarjota Somalian kansalle suojelua, oikeutta ja peruspalveluja, kuten terveydenhuoltoa ja koulutusta. EU korostaa myös, että vakauttamistoimissa on tärkeää käsitellä ilmaston ja turvallisuuden välisiä yhteyksiä. EU on valmis tukemaan Somalian liittohallituksen ja sen liittovaltion jäsenvaltioiden toimia.
8. EU panee tyytyväisenä merkille kansallisen turvallisuusrakenteen kehittämiseksi toteutetut toimet, joilla edistetään vastuullisemmin toimivaa, vastuuvellvollisempaa, yhdenmetympää ja tehokkaampaa turvallisuusalaa. EU kehottaa toteuttamaan kyseisen rakenteen Somalian johdolla ja Somalian näkemyksen mukaisesti, jotta voidaan muodostaa toimintakykyiset, vaikuttavat ja tehokkaat Somalian turvallisuusjoukot, joilla on vahvat johtamis-, siviilivalvonta-, vastuuvellvollisuusjärjestelyt ja hallintorakenteet. EU palauttaa mieleen yhteisesti sovitun tavoitteen, jonka mukaan Somalia ottaa vastuun omasta turvallisuudestaan vankan oikeudellisen ja perustuslaillisen kehyksen tukemana. EU panee merkille Somalian liittohallituksen sitoutumisen muodostamaan uusia joukkoja ja lisäämään niiden valmiuksia ja kannustaa lisätoimiin sujuvan turvallisuussiirtymän varmistamiseksi.
9. EU on sitoutunut tukemaan Somalian turvallisuussiirtymää ja korostaa päätöstään lisätä asteittain tukea Somalian kansalliselle armeijalle (SNA) vuosina 2023–2024. Se myös mukauttaa turvallisuuteen liittyviä EU:n välineitä, mukaan lukien YTPP-operaatio (EUCAP, EUTM) ja Atalanta-operaatio, joilla tuetaan Somalian turvallisuusrakennetta ja etenemissuunnitelman kokonaisvaltaista täytäntöönpanoa sekä lisävarojen käyttöönottoa terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien toimien ja joukkojen muodostamista koskevien tarpeiden tukemiseksi. Tässä yhteydessä EU arvioi paikan päällä esiintyviä ja Somalian liittovaltion ilmaisemia tarpeita.

10. Lisäksi EU korostaa, että nykyisten operaatioiden lisäksi Somalian on kiireellisesti keskityttävä panemaan turvallisuusrakenteensa täytäntöön ja otettava täysi vastuu siirtymävaiheesta, mukaan lukien keskeisten turvallisuuskumppaneiden välisen kattavan koordinoinnin varmistaminen. EU muistuttaa, että kaikkien kumppaneiden on varmistettava vastuullinen siirtyminen ATMIS-operaatiosta Somalian turvallisuusjoukkoihin ATMIS-operaation poistumisstrategian ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 2628 (2022) asetettujen määräaikojen mukaisesti². EU palauttaa myös mieleen kvartetin (Somalian liittohallitus, YK, AU ja EU) yhdessä laatimat tavoitteet ja kannustaa kvartetin kokoontumaan säännöllisesti.
11. EU korostaa, että alueellisella meriturvallisuudella on tärkeä merkitys Afrikan sarvessa ja erityisesti Somalian rannikolla ottaen huomioon sen strategisen sijainnin ja kaupalliset merireitit. EU palauttaa mieleen olevansa sitoutunut syventämään turvallisuusyhteistyötään Somalian kanssa merenkulun alalla muun muassa EUCAPin ja Atalanta-operaation avulla ja jatkamaan Somalian liittohallituksen kanssa pyrkimyksiä parantaa EU:n operaatioiden edellytyksiä toteuttaa toimeksiantonsa kokonaisuudessaan.
12. EU panee merkille toimet, joita Somalia on toteuttanut saadakseen päätökseen voimakkaasti velkaantuneita köyhiä maita (HIPC) koskevan aloitteen. HIPC-prosessin saattaminen päätökseen on tärkeä etappi, ja ratkaisevan tärkeää on myös parantaa kansallisten resurssien käyttöönottoa, jotta voidaan tukea laajempia valtiorakenteiden kehittämistoimia muun muassa äskettäin vapautetuilla alueilla. EU on tyytyväinen Somalian hallituksen pyrkimykseen parantaa julkista varainhoitoa, edistää meritokratiaa ja varmistaa vastuuvollisuus. EU kannustaa ja tukee Somaliaa edistämään poliittisia uudistuksia, joilla pyritään vahvistamaan julkisen varainhoidon järjestelmiä, korruption torjuntaa ja peruspalvelujen, mukaan lukien turvallisuus ja vakauttaminen, rahoittamiseksi tarvittavien tulojen tuottamista. EU kannustaa Somaliaa etenemään liittymisessä Maailman kauppajärjestöön.

² Mukaan lukien ATMIS-joukkojen vetäytyminen kokonaisuudessaan joulukuun 2024 loppuun mennessä.

13. EU on tyytyväinen Somalian hallituksen toiveeseen syventää Somalian ja EU:n välisiä liikesuhteita edistämällä kauppaa ja investointeja muun muassa siten, että otetaan käyttöön EU:n ja Somalian investointi-, kauppa- ja liiketoimintafoorumi. EU panee myös tyytyväisenä merkille Somalian liittohallituksen halukkuuden monipuolistaa taloutta ja pitää arvossa Somalian sinistä taloutta koskevaa lähestymistapaa ja on valmis toteuttamaan kalastusalaan ja rannikkoyhteisöihin liittyviä toimia.
14. EU on erittäin huolestunut Somaliassa jatkuvan kuivuuden ja pitkittyneen konfliktin sekä niihin liittyvän pakkomuuton aiheuttamasta syvenevästä humanitaarisesta kriisistä³. EU vahvistaa olevansa sitoutunut jatkamaan humanitaarisen avun toimittamista tarpeiden perusteella sekä humanitaarisen avun, kehityksen ja rauhan muodostaman kokonaisuuden mukaisesti ja kannattaa samalla periaatteellista humanitaarista toimintaa ja sen perillepääsyä. EU panee merkille käynnissä olevat toimet⁴ ja kehottaa lisäksi kansainvälistä yhteisöä lisäämään humanitaarista tukeaan, jotta voidaan estää uudet ihmishenkien menetykset. Samanaikaisesti EU kehottaa Somalian liittohallitusta ja sen liittovaltion jäsenvaltioita varmistamaan humanitaarisen avun perillepääsyn ja helpottamaan avun puolueetonta toimittamista asiaa koskevien kansainvälisten oikeudellisten kehysten mukaisesti. Vakavien ja toistuvien ilmastoon liittyvien katastrofien yhteydessä EU korostaa tukevansa Somalian kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan suunnitelman täytäntöönpanoa sekä vesivarojen kestävää hoitoa.

³ Uhkaavalta nälänhädältä on kesäkuussa 2023 vältytty, mutta tarpeet ovat edelleen suuret: yli 8,25 miljoonaa somalialaista tarvitsee humanitaarista apua ja noin 1,8 miljoonaa lasta kärsii akuutista aliravitsemuksesta.

⁴ Mukaan lukien New Yorkissa toukokuussa 2023 järjestetty korkean tason avunantajien tapahtuma humanitaarisen avun antamiseksi Afrikan sarvessa. Tapahtuman avulla Somalialle, Etiopialle ja Kenialle saatiin kerättyä 2,4 miljardia dollaria.

15. EU:n vahvistetussa ja kohdennetussa kumppanuudessa Somalian kanssa keskitytään nyt toukokuussa 2021 hyväksytyn Afrikan sarvea koskevan EU:n strategian puitteissa etenemissuunnitelman yhteiseen täytäntöönpanoon ja myönteisen dynamiikan ylläpitämiseen. EU aikoo yhdenmukaistaa lähestymistapaa soveltaen käyttää edelleen kaikkia välineitään Somalian tukemiseksi. EU on NDICI – Globaali Eurooppa -välineen väliarvioinnin yhteydessä valmis myöntämään lisävaroja suuntaa-antavaan monivuotiseen ohjelmaan (2021–2027). Lisäksi EU jatkaa Global Gateway -strategian, humanitaarisen avun sekä Euroopan rauhanrahaston ja YTPP-operaatioiden käyttöä. Säännöllisillä poliittisilla vuoropuheluilla, myös korkean tason ja alakohtaisilla vuoropuheluilla Somalian kanssa on keskeinen merkitys, kun kumppanuuden hengessä keskustellaan prioriteeteista, yhteistyöstä ja täytäntöönpanosta.
16. Afrikan sarven ja Somalian nykyiset haasteet voidaan ratkaista vain toteuttamalla yhteisiä ja tiiviisti koordinoituja toimia. Somalian yleinen vakaus, suvereniteetti ja alueellinen koskemattomuus sekä rauhanomainen kehitys ovat olennaisen tärkeitä maan, koko alueen ja EU:n kannalta. EU kehottaa vahvistamaan kansainvälisen tason yhteistyötä, kumppanuuksia ja koordinoitua Somalian aloitteesta ja johdolla, jotta voidaan tukea turvallisen ja vakaan Somalian kehittämistä. Alueellinen yhteistyö ja Somalian naapurimaiden tuki ovat ratkaisevan tärkeitä alueen vakauden kannalta. EU kannustaa Somaliasta jatkamaan aktiivista osallistumistaan sekä alueellisella että kansainvälisellä tasolla, mukaan lukien AU:n, Afrikan sarven alueen maiden yhteistyöjärjestön, Itä-Afrikan yhteisön ja Afrikan sarvea koskevan aloitteen puitteissa. EU on Afrikan sarvea koskevan strategiansa mukaisesti edelleen sitoutunut tukemaan alueellista yhdyntymistä. EU pitää tiiviisti yhteyttä alueen maihin ja samanmielisiin alueellisiin ja kansainvälisiin kumppaneihin muun muassa Afrikan sarven alueelle nimitetyn EU:n erityisedustajan kautta, ja tavoitteena on tukea yhteisin toimin kestävä rauhan ja vakauden saavuttamista Somaliassa.